

JEAN-CLAUDE CARRIÈRE

Credo – Hiszek*

Antenne 2 / Balland, Paris, 1983

Fordította
Mihalovics Árpád

14

A két vallatótól felzaklatott Lenszkij professzoron idegesség és fáradtság jelei mutatkoznak.

A rendőrbiztos és a pszichológusnő (korántsem azért, hogy kihasználja ezt) szünetet tart.

Olga a titkárnő felé fordul:

– Ne jegyezze le, amit most mondani fogok.

Az megrázza a fejét és – a kis szünetet kihasználva – diszkrét pillantást vet az órájára.

15

A pszichológusnő hirtelen teljesen más, szinte bizalmas hangon szól a professzorhoz:

– Egészen kicsi korom óta a szocializmusért küzdök. Szüleim, mindketten náci táborban haltak meg. Én is ott voltam velük, ám én megmenekültem. Azóta sokat dolgoztam és sokat gondolkodtam. S amiben hiszek, alapjában véve nagyon egyszerű: az emberiség halad előre. Én ebben biztos vagyok, miként abban is, hogy a mi szocializmusunk szükségszerű korszak ebben a fejlődésben. Nem azt mondom önnek, hogy ez a döntő igazság és a végső cél. A végső célt nem ismerem. Egyébként minden azt a hitet sugallja, hogy egy nap mi már nem leszünk, és hogy a Föld is csak egy a térben keringő holt égitest lesz. Várakozás közben a lehető legjobbat kell tenni. És ma a lehető legjobb a szocializmus. Pont. Ennyi.

Lenszkij azt válaszolja:

– Én soha sem voltam a szocializmus ellen.

– Úgy gondolja? – kérdezi a rendőrbiztos.

* A novella első részét a 2021/4-es számunkban közöltük.

– Biztos vagyok benne.

– Figyeljen rám! – veszi át a szót a pszichológusnő. – Ön egy modern és öntudatos társadalomban él. Olyan társadalomban, amely hisz a világosságban, a társadalmi igazságosságban, a kultúrában. Olyanban, amely az egyént igyekszik erősíteni, miközben beilleszti nagy közösségekbe. S erre ön azt mondja nekünk, hogy hisz Istenben! Hogy minden homályos! Hogy nincs boldogság e földi világban! Számot vetett már saját magával?

– Én nem ezt mondtam.

A rendőrbiztos felemeli a hangját:

– Ön mindennel szembehelyezkedik, amit a szocializmus védelmez! Ön mindent tagad!

– Nem.

– De igen! – erősíti meg Platna.

Most Olga Talberg kérdezi a professzortól:

– Ugye, Krisztus mondta: „Aki nincs velem, az ellenem.” Akkor hát?

– Nem ő az egyedüli, aki ezt mondta.

A titkárnő a rendőrbiztos felé hajolva halkán kérdezi:

– Folytassam a jegyzetelést?

– Igen, természetesen.

A pszichológusnő azonnal tesz még egy megjegyzést, ami a professzort váratlanul éri:

– S mi több, mondok még önnek valamit: ön gyáva.

– Gyáva?

A rendőrbiztos rögtön megragadja az alkalmat:

– Igen. Manapság hinni Istenben, ez azt jelenti, félünk, hogy megázunk. Ez teljes lemondás. Nézze csak a pápát: bármi történik a világban, mit talál mondani: „Imádkozzunk, testvéreim. Bízunk magunkat Istenre.” Ez a valódi gyávaság. A valódi elutasítás. Azt mondani: Ezen a földön erre nincs megoldás.

– Én soha sem mondtam azt.

– Szüntelenül ezt hajtogatja – emeli meg a hangját Olga. – Így vagy úgy.

A biztos a professzor felé hajol:

– Nézzen rám, Lenszkij!

A rendőrbiztos az íróasztalára, a lámpájára, az őt körülvevő tárgyakra mutat:

– Nem azt mondom, hogy én példa lennék, szó sincs erről. De itt vagyok napi tíz órát, a lehető legkomolyabban végzem a munkám azért, hogy a dolgok egy kicsit jobban, vagy kevésbé rosszul menjenek. Ennyi az egész. Hogy hasznossá tegyem magam. S ön talán megmondhatja nekem, hogy mit kezdjek Istennel? Talán tanácsot kérhetnék tőle a nehéz esetekben? Vagy tán az utcai vagányoknak adhatnék valamiféle recitálandó imádságokat?

– Az segítene rajtuk.

– Ne gúnyolódjon velem!

– Én nem gúnyolódom. Én is végzem a munkámat és igyekszem szívességet tenni.

Olga még halkán hozzáteszi:

– ... Mellékgondolatokkal.

Lenszkij a pszichológusnő felé fordul, aki nyugalmát visszanyerve egy fejmozdulattal a biztosra mutatva folytatja:

– Neki igaza van. Az ön hitében nagyfokú gyávaság rejlik. Sőt, több annál. Félelem. Én önben valamiféle vonzódást vélek felfedezni a fekete iránt, a titok iránt, a sötétségek iránt. Ahhoz, hogy szembenézzünk egy Isten nélküli világgal, ahhoz bátorság kell. Önből pedig ez hiányzik. Önben a félelem tartja a hitet. Isten megnyugtatja önt. S ön helyett ő minden felelősséget átvállal. Ez így nagyon kényelmes. Mitől fél, Lenszkij professzor?

– Én?

– A tanítványaitól fél? A munkájától?

– Egyáltalán nem.

– Fél szembenézni mindennapi életével? Fél kinyitni a szemét, amikor reggel felkel?

– De egyáltalán nem!

– Ezek ellen a félelmek ellen – mondja Olga – Isten létébe kapaszkodni nagyon praktikus. Ennél jobbat ki sem lehetett találni. Én mégis másképp látom ezt. Úgy gondolom, hogy az ön félelmének saját akarata az oka. Érti, mit akarok mondani?

A professzor nagyon figyel, miközben tagadólag rázza a fejét. A nő folytatja:

– Ön egy emberi lény. Önnek is mindenkor megvan a lehetősége, hogy személyes döntést hozzon. S ön inkább lemond arról. Ön Istennél keres menedéket, mint egy bokszoló a kordonok mögött. Ön lemond minden harcról és minden cselekedetről. S kényelmesen védett zugában azt mondja: én, én nem hiszek a fejlődésben. A dolgok rendjén semmit sem tudunk változtatni. Akkor hát minek háborogni?

A rendőrbiztos azonnal megjegyzi:

– Lenszkij, higgye el nekem, mártírrá lenni könnyű dolog. Ami nehéz, azt csinálni, amit mi csinálunk.

– Az ön hite börtön – mondja Olga. – S ön képtelen arra, hogy meglássa a celláján kívüli világot.

– Rabnak mondhatom – e magam – kérdi Lenszkij –, ha úgy érzem, hogy szabad vagyok?

Olga Tanberg nem akarván meghallani ezt a kérdést folytatja:

– Ön meg akarta ismerni a hit veszélyeit? Nos, hát láthatja azokat, itt vannak a szeme előtt. Ön egy tévedés rabja. Ki tilthatja meg önnek, hogy olyannak lássa a világot, amilyen az valójában? Ki teszi nevetségessé az ön intelligenciáját? Ön viszont a hazugság kényelmét választotta. Ön vak és mégis színekről vitatkozik.

A professzor rögtön válaszol:

– Amit ön az én börtönömnek nevez, annak én nem látom a falait. Isten nem zár börtönbe engem, ő elenged engem és felszabadít. Ő engem az univerzum ritmusa szerint lélegeztet.

– Nem így van. Hinni Istenben, azt jelenti behatárolni, korlátozni az embert. Elutasítani az élet kockázatát és a szabadságot. Nem látni meg magányunk, emberi mivoltunk szépségét és erősségét. Isten a mi emberi szorongásunknak, a rettegésünknek és a nagyon bizonytalan reménységünknek a gyümölcse. Ő a gyengeség felé irányítja önt és megakadályozza, hogy cselekedjék.

- Ennek pontosan az ellenkezője igaz. De ön azt nem értheti meg.
- A pszichológusnő felemeli a hangját:
- Ön meg sem hallgatja, amit én mondok. Elutasítja, vagy felfogni is képtelen?

16

Ebben a pillanatban a rendőrbiztos asztalán megcsörren a telefon. Felveszi a kagylót. Hallható, amint mondja:

– Halló?... Igen.

A többieknek mondja:

– Bocsássanak meg...

Gondterheltnak látszik.

– Nos, megjött a doktor? ... Igen... És pontosan mit mondott?... Úgy gondolja, hogy be kell vinni a kórházba, vagy otthon kell őrizet alatt tartani.

A telefonbeszélgetés kezdetekor Olga feláll, megkerüli az íróasztalát és a professzorhoz fordul:

– Jöjjön, igyunk egy teát...

Lenszkij meglepődve tétovázik, hogy kövesse-e a nőt, aki tovább erősködik:

– Jót fog tenni, jöjjön csak...

17

A professzor végül is rászánja magát, fölkel és követi a nőt. A rendőrbiztos figyel rájuk.

Lenszkij, mielőtt elhagyná a helyiséget, egy mozdulattal jelzi feleségének és lányának, hogy mindjárt visszajön. Aztán követi a pszichológusnőt a folyosóra.

18

Olga megkéri a professzort, hogy csukja be az ajtót. A férfi engedelmeskedik.

Kint már kezd sötétedni. Az égbolt még világos, de a kertben és az utcán már kigyúltak az első fények. Szinte folyamatos gépkocsi-zajt meg gyermekricsajt lehet hallani.

A pszichológusnő Lenszkijt egy teafőző-automatához vezeti. Miközben kiszolgálják magukat, azt mormolja:

– Örülök ennek a kis szünetnek. Így négy szem közt szeretnék önnek mondani valamit. A mikrofontól távol.

Megtöltik a papírpoharaikat, majd megkérdezi:

– Tudja ön, hogy mit kockáztat?

S még hozzáteszi:

– Nem engedhetik el, ha makacsul kitart.

Lenszkij egyetlen szót sem szól. Nézi a nőt, aki fogja a teát és fújni kezdi, hogy kihűtse. A professzor hasonlóképpen tesz. Olga folytatja:

– Nos, mondja azt, hogy megértette. A saját érdekében. Mondja azt, hogy meggyőz-

tem. Mibe kerül ez önnek? Egyszerű formaságról van szó. Egyébként ebben az ügyben minden csak formaság.

Egymás mellett állnak, tekintetük belevész a kint már lassan beálló sötétségbe.

A folyosó végén egy egyenruhás rendőr járkal fel-alá.

A pszichológusnő ösztönzésére a férfi nyugodt hangon válaszolja:

– Ön tudja jól, hogy lehetetlen.

– Miért? Nem ön lesz az első.

S mivel a professzor hallgatásba burkolózik, felé fordulva Olga még hozzát teszi:

– Ön nem bízik bennem. Ez normális. De most itt megmondom önnek az igazat.

Amit el kell hinnie. Ha továbbra is makacskodik, veszélyben van.

A nő sürgető, őszintének tűnő hangon beszél.

Lenszkij anélkül mondja, hogy rátekinthetne:

– Azért mert hiszek Istenben, nem fognak börtönbe vetni. Nem tehetik meg.

– Nem, de megtehetnek mást. Valami olyat, amire ön talán nem is gondol.

A célzás nyugtalanító, de a professzor nem értette meg, és Olgára tekint:

– Az önök rendezése nagyon átlátszó. S engem teljesen hidegen hagy. Feltételezem, hogy minden előre meg volt tervezve. Még ez a szünet és az ön bizalmas közlései is.

– Ön túl sok ravaszágot tulajdonít nekünk. Sok számítást. Mindez talán valamelyest az inkvizícióra emlékezteti önt, nemde? Néha én is arra gondolok. Kiirtani a gyomot... De nyugodjon meg, nincs szó sem börtönről, sem kínzásról.

– Hát akkor miről?

A nő egy pillanatig hallgat, kortyol egyet a teából, aztán megjegyzi:

– Az ön gyógykezeléséről van szó. Arról, hogy elviszik valahová és meggyógyítják az ön beteg lelkét. Ehhez vannak szakemberek. Csodákra képesek.

Úgy tűnik, Lenszkij professzort teljesen letaglózta, amit az imént megtudott. Hagyta, hogy tekintete az ablaküvegen keresztül szabadon kószáljon a kertben és az utcán.

19

Olga folytatja:

– Egy apró lemondás, és ön a feleségével meg a gyermekével távozik innen.

Majd egy rövid szünet után hozzát teszi:

– Nincs több mondandóm.

Ekkor kinyílik az iroda ajtaja, megjelenik a titkárnő és beinvitálja őket:

– Bejöhetnek, kérem.

Mielőtt újra belépnének az irodába, Olga halkán azt tanácsolja a professzornak:

– Ne adja fel azonnal. Nehogy az legyen a benyomásuk, hogy mi ketten megegyeztünk. Várjon egy kicsit.

20

Az irodában Lenszkijt meglepetés várja. Két újabb személy van ott, akik üdvözlnek, amikor belép. Két pap, legalábbis úgy tűnik sötét öltözetük, fehér keménygallérjuk

és a ruhájuk fölött viselt kis fémkereszt alapján. Az egyik idősebb, ősz hajú, lehet vagy hatvan. A másik jóval fiatalabb, harminc év körüli: vékony, sápadt arc, csillogó tekintet.

A rendőrbiztos bemutatja őket a professzornak:

– Ő Szergij atya, ő pedig Iván testvér. Elfogadták, hogy beszélnek önnel. Üljenek le.

A professzor leül a székére, miközben meglepett pillantást vet a papokra, akik fejbiccentéssel üdvözlik és helyet foglalnak egymás mellett a professzorhoz közeli két széken. Hármójuk közül Szergij atya a legidősebb.

A rendőrbiztos Lenszkijhez fordul:

– Ők igazi papok, egyáltalán ne féljen. Különleges szívességből ők végighallgatták, amiket mi mondtunk.

A professzor Szergij atyára néz, aki rámosolyog:

– Egy szomszédos helyiségben voltunk...

Mindenki leül. Lenszkij egy pillanatig ingadozik, hogy visszaüljön-e a korábbi helyére. A biztos ismétli:

– Üljön le.

Lenszkij leül.

Az idős pap nagyon barátságosan mondja neki:

– Izgalmas dolgokat mondott, amelyek mélyen megérintettek bennünket. Igen, nagy ritkaság, hogy ekkora hittel találkozunk, mint amilyen az öné. Rendkívül ritka és nagyon megnyugtató.

Lenszkij hirtelen megkérdezi:

– Önök talán azért vannak itt, hogy megpróbálják elveszítetni (velem) a hitemet?

Az idős pap nem siet, higgadtan válaszol:

– Nem igazán tudom, miért vagyunk mi itt. Ezek nem azok a helyek, amiket nagyon kedvelnénk. De a biztos úr kért tőlünk, hogy is mondjam, egy teológiai konzultációt.

– Pontosan – mondja a biztos.

Az idős pap folytatja:

– Semmi okunk sem volt arra, hogy azt visszautasítsuk. Jelenlétünk bizonyára különösnek tűnik az ön számára, és egy kicsit magam is megdöbbenek azon, hogy itt vagyok. De miután megtudtam, hogy kicsoda ön, a hogy mi az ön egyetemi titulusa, azt mondtam magamban: lássuk a medvét! Az ilyen eset rendkívül ritka, és érdekes is lehet. S valójában nem is tévedtem.

Egészen rövid időre elhallgat, köhéccsel. Közvetlenül mellette ül mozdulatlanul Iván testvér, de az idős pap nem néz semerre, merev, szinte fájdalmas arckifejezéssel megjegyzi:

– Igen, nagyon érdekes. Asszonyom, ön nagyon erőteljesen és nagyon ügyesen támadott. Ön pedig jól védekezett. Az igazat megvallva, senki sem remélte, hogy bármelyikük meggyózi majd a másikat.

– Mit akar ön? – kérdezi Lenszkij.

Az idős pap arcán teljes jóindulattal és szelídséggel válaszolja:

– Az ilyen hitet, mint amilyen az öné, katekizmus-hitnek mondják. Vagy ha úgy tetszik, régi vágású hitnek. Merev és totális. Engedelmével, szeretném megkísérelni,

hogy egy kissé pontosítsam. Ön tudja, hogy az igen hatalmas elmék/koponyák hosszú ideje elmélkedtek Isten fogalmáról. Talán mondhatnék erről néhány szót önnek. Ha beleegyeznek, beszélhetnék, mondjuk, egy negyedórányit. Ami természetesen nagyon kevés idő egy ilyen témára.

Lenszkij (még mindig) óvatosan kérdezi:

– Ön nem hisz Istenben?

– Elnézést?

Szergij atya, úgy tűnik, nem értette. A professzor megismétli:

– Ön nem hisz Istenben?

– Én ne hinnék Istenben, aki őt képviselem? Természetesen hiszek Istenben. De szeretném önnek elmondani, milyen Istenben hiszek.

– Több is van belőle?

– Igen.

Az idős pap megkérdezi a rendőrbiztost:

– Kezddhetem?

– Amikor csak akarja.

Szergij atya visszatér Lenszkijhez:

– Először is van a filozófusok istene. Erről semmit sem mondok önnek, mivel ez már végérvényesen eltűnt. Korok, korszakok szerint leöntötték azt mindenféle szószszal, no, meg a pillanat kedélyei szerint. Lényegével és attribútumaival. Emlékezzen csak vissza: Istennek mindezeket a képeit az emberek alkották meg. És végül meghalt. Ez a fajta isten meghalt. Szerencsére, hogy megszabadultunk tőle. Aztán van a misztikusok istene, ő az, akihez a magányban jutunk el, egy gyakran sötét és fájdalommal teli út végén. Van még a direkt kontaktusnak, a közvetlen kapcsolatnak, a mennyei együttlétnek az istene. Erről nem beszélek önnek, mivel ez nem az ön esete. De az enyém sem.

Rövid szünet után folytatja:

– Marad a másik. Aki az öné és az enyém.

Megint köhécsel, aztán a professzorra pillantva folytatja:

– Az imént hallgattam önt, amikor is a hit és a ráció kapcsolatáról elég ügyetlenül fejezte ki magát. Térjünk vissza egy kicsit erre. A kérdés a következő: vajon a hit útján azzal az okoskodással kezdjük-e, hogy azt mondjuk: szükségszerű-e Isten léte? S vajon az érzelmi szárnyalás csak ezután jön? Másképpen szólva: a hit talán a ráció leánya? Vagy épp ellenkezőleg: minden egy brutális és megmagyarázhatatlan megvilágosodással kezdődik, ami önt felforgatja, mint ahogy Szent Pállal történt a damaszkuszi úton, és ez a jelenség összetöri a szívet? Szakállas kérdés, régóta vitatkoznak rajta. Kész vagyok önnel egyetérteni abban, hogy minden a hittel, a hit által kezdődik, ezzel a hirtelen jött bizonyossággal, amit ön kinyújtott kéznek nevez. De aztán, s ez elkerülhetetlen, megpróbáljuk összeegyeztetni ezt a lángoló hitet az ésszel, a rációval. Ilyen volt például a nagy szent, Aquinói Szent Tamás hatalmas műve.

Hirtelen a rendőrbiztos felé fordulva hozzáteszi:

– S így van ez a teljes hitre vonatkoztatva. Először hiszünk, aztán bizonyítjuk magunknak.

– Egyetértek a célzással – válaszolja szigorú képpel a rendőrbiztos.

– De azok mégiscsak szükségesegek.

Nem lehet megmondani, hogy az idős pap hirtelen erőszakossá vált viselkedése valóban őszinte-e, vagy összejátszásról van szó.

A biztos válaszolja:

– Egy olyan történelmi folyamatban élünk, ami elkerülhetetlenül eszméink győzelméhez vezet. Ha hiszünk valamiben, ez azért van, mert tudatára ébredtünk ennek a folyamatnak.

A pszichológusnő rögtön alátámasztja:

– A hitünk, ahogyan ön is mondta, nem egy szép napon tört elő a semmiből. Az a mi értelmünk terméke. Az önével ellentétben.

Szergij atya nyugalját megőrizve válaszolja:

– A keresztények többször is meg voltak győződve arról, hogy ők a történelem szelét képviselik. Ők ugyanúgy beszéltek, ahogyan ön is.

– Igen – mondja Olga –, volt idő, amikor az egyház erős volt. Amikor ő birtokolta a teljes bizonyosságot. Amikor megégette az eretnekeket.

– Asszonyom, én nem tartozom azok közé, akik sajnálják ezeket az időket. És Isten nem ír történelemkönyvet. Még egy dolgot hozzátennék: az egykori bíróságok visszatértek, ezt valamennyien látjuk. De ma én elfogadom az önök hatalmát. Egyébként, ha nem Isten adta volna azt önöknek, nem birtokolnák. Isten ugyanúgy szereti önöket, mint minket, vagy talán még jobban. És mivel önök nem tudják, mit cselekszenek, ő megbocsát önöknek.

– Ön nagy tévedésben van – jegyzi meg a rendőrbiztos.

– Igaza van.

Szergij atya Lenszkijhez és Olgához fordulva folytatja:

– Visszatérek egy számomra fontosnak tűnő ponthoz. Amint önök mindketten mondták, az értelmet Istentől kaptuk, hogy mindent megértsünk, mindent elemezzünk, mindennel szembeszálljunk. Ennek az értelemnek egyetlen terület sem tilos, még maga a hit sem. Ugyanakkor vegyék észre és jól jegyezzék meg az első veszélyt. A hit, mihelyt elemezni kezdem, elveszíti természetességét, nyilvánvalóságát, erős belső ragyogását. Szent Tamás megnyitja az ajtót az okoskodóknak, a szórszálhasogatóknak.

A pszichológusnő megkérdi:

– Azt akarja mondani, hogy ő volt az első ateista?

– Voltak, akik annak tartották. De ez vicc.

Majd Lenszkijhez fordul:

– Mindez emlékeztesse önt arra, hogy a hiedelmek, amelyek az ön hitének a kísé-
rőjelenségei, a legtöbb korban az emberek képzelgésai. Céljuk, hogy megpróbálják megszelídíteni a bennük lakó csodálatos titkot. Megérteni annyit jelent, mint megközelíteni valamit. A teológia emberi alkotás. Ért engem?

– Igen – válaszolja a professzor.

– Mint minden emberi alkotás, az is szomorúan alá van vetve a múltó időnek. Az is öregszik, többé-kevésbé jól.

Lenszkij professzor többé egy szót sem szól. Figyelmesen követi az idős pap eszmefuttatását:

– Más dolgot mondok még önnek. Ez Istenre vonatkozik. Teljességgel igaz, hogy Istenről nem lehet beszélni. Mert Isten minden. Ő a levegő, ami kitölti ezt a helyiséget, ő ön és én, ő ez a kép a falon és a hegy, amit a kép ábrázol.

A rendőrbiztos felé fordulva folytatja:

– ... ő a cigaretta, amit ön szív, ő a rák, ami talán az ön szervezetét rongálja, ő még az a homályos öntudat, amilyen az öné is.

Aztán visszatér Lenszkijhez:

– Ön helyesen mondta. A zár és a kulcs. Tökéletes. Végtelenül nagy és végtelenül kicsi, nem tudhatjuk, hogy Isten milyen. De azt tudhatjuk, hogy mi mit csináltunk belőle. Egyetért ezzel?

– Igen.

– És mindjárt látni fogjuk, hogy egy hitben, a teljes hitben, mint amilyen az öné is, két különböző, nagyon különböző Isten-fogalom van. A kihallgatása egész ideje alatt ön összekeverte azokat. Ez kissé sajnálatos.

– Melyek ezek a fogalmak? – kérdezi Platna úgy, mintha az érdekelné őt.

Szergij atya folytatja:

– Az első, ez a teremtő Isten, a világmindenség mozgatója, akit hajdan a nagy órásként emlegettek. A második a morális, erkölcsi Isten, aki megvizsgál és megítél minden cselekedetet, sőt minden emberi szándékot is. Ő az, aki halálunk után megjutalmaz, vagy megbüntet bennünket. Jól értik, hogy ez a két fogalom teljesen különböző. Nincsenek is szükségszerű kapcsolatban egymással. Egyébként csak a monoteista vallások forrasztották ezeket ténylegesen egybe, aztán elmentek a végtelenig, a felfoghatatlanságig, Isten mindenható voltáig. Tud követni?

– Nagyon jól – mondja Olga.

– Azon vagyok, hogy ne legyek túl patetikus.

– Ön nagyon érthető – bizonygatja Olga.

– Tehát a bíró és az órásmester. Különös keveredése a foglalkozásoknak. Önök megtették engem, de amit még hozzá kell tennem, az a következő: az egymást követő évszázadok során a szavak jelentései – miként a szokások és a törvények is – megváltoztak. Isten nem egészen ugyanaz, mint száz évvel ezelőtt volt. Vagy ma talán azt is mondhatnánk, hogy ő mérlegeli minden cselekedetünket és minden gondolatunkat, hogy ötven vagy száz év purgatóriumot rendeljen el? Nem, az biztos, hogy nem így van. Azt mondjuk, hogy az emberek között létezik egyfajta, mindenki számára közös jószágérzet és rosszságérzet, ami egyesíti őket, és aminek oda lehet adni Isten nevét.

Olgához fordulva mondja:

– Ha ön késztetést érez arra, hogy alamizsnát adjon egy nyomorultnak, akkor ezt a késztetést nevezheti Istennek.

Majd a rendőrbiztoshoz szól:

– S ellenkezőleg, ha ön vágyat érez arra, hogy valakit elüssön az utcán, elgáncsoljon egy idős asszonyt, akkor ezt a vágyat ön ördögnek nevezheti.

Visszatérve Lenszkijhez:

– Tudja, professzor úr, hogy a modern kor tudósai felismerték az emberi természet árnyoldalait. Ez pedig az agresszivitás, ami mindnyájunkat hatalmában tart, végtére is ez lehet az eredendő bűn.

Az idős pap mosolyog, mintha tréfálkozna, de egyedül csak ő mosolyog.

– Más oldalról nézve: a tudósok azt mondják, méghozzá megdöbbenve mondják, hogy felfedezték: a dolgokban egy bizonyos rend uralkodik. A legnagyobbaktól a legkisebbekig. Egy kifinomult rend, egy különös csoda. Ezt a rendet, amit egyetlen tudomány sem tud megmagyarázni, ezt nevezhetjük Istennek. A robbanást, ami megteremtette a világot, és ami kétségkívül tovább folytatja a teremtést, a nagyszerű kezdeti erőt, ami a csillagvilágokat irányítja és szétszórja a végtelenbe: ezt az erőt nevezhetjük Istennek. Ugyanígy Istennek mondhatjuk a természet egyensúlyát, a rovarok viselkedését, a méhet, amely megtermékenyíti a virágot. S látják, nem vagyunk nagyon messze az ökológiától.

Még mindig Lenszkijnek címezve:

– Az eddigieket illetően egyetértünk, ugye?

A professzor semmit sem válaszol.

Szergij atya folytatja:

– Ha az Isten fogalma változhat, akkor mit is mondhatnánk Isten ábrázolásairól, amelyek a legrégebbi idők óta léteznek? Például azokról a képekről, amik ebben a könyvben vannak?

Ujjával a misszáléra mutatva hozzáteszi:

– Mindez egy gondolkodásmód és egy beszédmód. A teológia a szó mély értelmében: módszer. Mulandó, mint minden módszer.

Ekkor Lenszkij megszólal és meggyőződéssel mondja:

– Nem. Számomra nem. Én hiszek az itt található valamennyi kép valóságában.

Szergij atya látható megdöbbenéssel kérdezi:

– Komolyan mondja?

– Ön azt nagyon jól tudja.

– Öntől nekem – folytatja az idős pap – nagyon valószínűtlenül hat, Lenszkij professzor, hogy a csillagok között létezik egy nagy fehér szakállú öregember. Isten belesimult a mi belső világunkba. Nem tudom, ért-e engem, de ma a credo minősíti a creditumot. Régen ez fordítva volt.

– Nem, nem értem – állítja a professzor.

A rendőrbiztos is hozzáteszi:

– Én sem értem.

Szergij atya tovább érvel:

– Amit hiszünk, az a mi hitünknek a tárgya. Egyre inkább tőlünk függ. Az örök igazságok egyre inkább viszonylagosak. Mi határozzuk meg, hogy miben hiszünk.

– Nem – mondja Lenszkij. – Nem én. Nem mehetek a hitem ellenében. A kompromisszum jó öreg útját elutasítom. Hiszek, és nem tehetek ellene. Én nem hihetek más dolgot.

– Ne mondja azt: Nem tehetek ellene. Ön mindenben hihet és semmiben sem hihet. Isten felruházta ezzel a képességgel.

– De mivel az üdvösségem számomra elérhető közelségben van, hogy utasíthatnám vissza?

– Nem is ezt kérem öntől.

Lenszkij elszántan és határozottan néz Szergij atyára:

– Valójában ön nem hisz Istenben. Ezért van itt. Egy perc csupán és azt fogja nekem mondani: szemtől szembe találkozni Istennel annyit tesz, mint szembe találni magad saját magaddal.

– Ön azt gondolja, hogy a dogma önmagában létezik, és hogy nekünk feltárja magát a legapróbb részletekig?

– Igen.

– Veszek egy példát: mindazonáltal ön mégsem hiszi a test feltámadását?

– De igen.

Az idős pap a pszichológusra, majd a rendőrbiztosra néz. Platna diszkrétan int neki, mintegy jelezve: Én ugye megmondtam...?

A pap könnyörgőre fogja:

– Ön elhiszi, hogy fel fog támadni az utolsó ítéletkor olyanoknak, amilyen ma, karjával, lábával, hajával?

– Igen.

– Ön hisz Mária szüzességében?

– Igen.

– A tisztítótűzben?

– Igen.

– De mindazonáltal nem hisz az ördögben?

– De igen.

– Hisz az ördög létezésében?

– Igen.

Platna bosszúsan felkiált:

– De abban már maga a pápa sem hisz!

Az idős pap – aki nem igazán értékeli ezt a közbevetést – meglehetősen hűvös pillantást vet a rendőrbiztosra, majd visszatér a professzorhoz:

– Professzor úr, engedelmével, Iván testvér elmeséli majd önnek az álmát.

A fiatal pap egy pillanatig csendben marad, mintha koncentrálna, mielőtt elkezdené:
– Nyolc nappal ezelőtt láttam ezt az álmot, de lehetetlen elfelejtenem. Izzadságban úszva ébredtem, a szívem úgy vert, mint egy zavarodotté.

– Mit álmódott? – kérdezi Olga.

– Soha sem éltem át ilyen szorongást. Ezt nem lehet szavakkal kifejezni, és azóta sem hagy el. Minden éjjel, mielőtt elalszom, félek, hogy visszatér ez az álom.

A pszichológusnő türelmetlenül sürgeti:

– De miféle álom?

– Azt álmodtam, hogy kárhozatra vagyok ítélve. Örök kárhozatra. Az üdvözülés egyetlen reménye nélkül.

– Tudta, hogy miért? – kérdezi Olga.

– Nem.

– És mit látott? Milyen képeket?

– Semmilyen képet sem. Ami a leginkább aggasztó volt, valóban kegyetlen, az a képlátás teljes hiánya. Fekete és üres álom volt. Lassan, megállás nélkül csúszkáltam egy mély sötétségben. Reménytelenül azon igyekeztem, hogy lássak valamit, de semmit sem láttam. Meg akartam érinteni, érezni akartam, de semmit sem érzékeltem. De tudtam, hogy kárhozatra vagyok ítélve, s végül megértettem az ősi mondás értelmét: A Pokol Isten fényétől való megfosztás. Ez a semmi, ami elviselhetetlen.

– És ennyi az egész? – kérdi Olga.

– Igen.

A rendőrbiztos közbeszól:

– És akkor a démonok, a vasvillák, a nagy tüzes kádak?

Az öreg pap kis kézlegyintéssel mosolyogva válaszol:

– Folklór...

Iván testvér nyomban átveszi a szót:

– Rögtön megértettem a probléma teljes erejét. Ezért még most is nyugtalan vagyok.

– Fejtsd ki részletesebben! – mondja neki Szergij atya.

– A végtelenség tudata tart megszállva.

– Igen – mondja az idős pap.

– Amikor behunyom a szemem, az eszem távoli földekre téved. Olyan dolgokat képzelek el, amiket nem ismerek, soha nem is fogok megismerni. És akkor azt mondom magamban...

És ekkor Lenszkijre néz:

– ...Isten az, aki munkál bennem. Ezek a végtelenségről szóló álmok nem lehetnek mások, csak az ő műve. Nem tudom elképzelni az elképzelhetlent. Egyedül ő képes erre. Más pillanatokban...

A fiatal pap a pszichológusnő felé fordul:

– ... majdnem úgy gondolom, ahogy ön is. Hogy én ember vagyok, semmi más, csak egy ember. Hogy az én lelkem a lehetetlent lovagolja meg, és hogy az bizonytalan határokon táncol, és hogy minden hozzám hasonlóval ugyanez történik. Az a meghatározhatatlan fény, ami annyira vonz bennünket és ugyanakkor annyira menekül tőlünk, talán belőlünk árad? Mindaz, amit az álmaim alapján tudok az, hogy azt a fényt nem szeretném elveszíteni.

Az idős pap kiegészíti:

– Megkértem Iván testvért, hogy jöjjön velem, mivel ő számomra a mai keresztény ember szép példájának tűnik. Az őszinteségéről beszélek, a kérdésekről, amiket feltesz

magának s az alkalmazkodási képességéről. Ma számunkra az a legfontosabb, hogy megfejtjük egy múltbeli szöveg értelmét, hogy azt mondjuk magunkban: Isten a szívünkben lakozik. Legyen ő a mi homályos kívánságunk szüleménye, vagy az, aki ott messze lakozik, legyen akár a természet, legyen a mi közös jó- és rosszérzetünk, legyen az egész világmindenség; lényegében mit is változtat ez a mi életünk szempontjából? Ami számít, az a jelentés, amit Istennek tulajdonítunk ebben a gyötrelmes világban. Hogyan élünk? Ez az egyedüli kérdés. Tegnap Isten a hódítást és a tekintélyt képviselte. Ma ő az odaadás és az áldozat, ő a testvériség és az irgalmas szeretet. Itt van a lényeg, professzor úr.

– Nem. Értem, amit mond, de nem tudok önnel egyetérteni. Nem mondhatjuk azt: Isten bármi. Isten felől mi nem határozhatunk. Őt nem írhatjuk felül. Az ön hite csak egy az ideológiák közül.

– Én nem szeretem ezt a szót – vallja meg Szergij atya.

A professzor megjegyzi:

– Majd megszokja.

Olga egy másik kérdést tesz fel:

– Professzor úr, tudja, hogy nevezik az ilyen végletekig menő makacsságot?

– Ön mindjárt megmondja nekem...

– Rögeszme vagy mánia.

– Igen könnyű bolondnak nyilvánítani azt, aki nem úgy gondolkodik, mint ön.

Olga még nyomatékosítja:

– Nem én, hanem ön helyezi magát a normákon kívülre. S még azt is lehetne mondani, hogy ön ebben bizonyos mértékig örömet leli.

– Az ön pszichológiája nevetésre kész. Ön azzal tölti az idejét, hogy kis fiókokba osztályozza a lelkeket, de azok onnan mindig kiszöknek. Egyedül Isten lát ott világosan.

A pszichológus nő ekkor a következőket mondja neki:

– Ön az elején is feltette a kérdést, emlékszik? Ugyanabból a testből és ugyanabból a verből valók vagyunk? Vajon a lelkünk különböző? Nos, hát igen, teljes bizonyossággal. Ugyanazokat a dolgokat látjuk és halljuk, s egyeseknek tiszta marad a fejük, míg önök eltévelyednek.

– Ez mindössze erőviszonyok kérdése – mondja Lenszkij.

– Biztos, hogy nem így van. Ez egy elmezavar, a lelki egyensúly megbomlásának problémája. Olyan, ami veszélyezteti a társadalmi koherenciánkat. Ezt jól értse meg!

Ekkor Lenszkij elragadtatja magát:

– Egy nap majd önök örültek nyilvánítják, és örültek házába zárják mindazokat, akik nem értenek egyet önökkel! Mindenkit, aki majd másképp gondolkodik, és másképp érez! A lázadókat épp úgy, mint az álmodozókat és az elégedetlenkedőket, sőt a sztrájkolókat is! Majd azt fogják mondani: mindnyájan betegek! A mi feladatunk az, hogy kezeljük őket!

Ekkor Olga is megemeli a hangját:

– De miféle beteges képzelődés ez? Azt képzelem, hogy egy paranoiást ott hagyunk a helyén, az egyetemen?

Lenszkijt annyira meglepi ez a szó, hogy nem képes válaszolni. Ekkor a felesége feláll és odamegy hozzá.

A titkárnő magától töröl egy sort, amit az imént leírt.

Az idős pap – mintegy végső békéltető erőfeszítésként – így szól:

– Professzor úr, utoljára hallgasson meg.

– Igen, hallgatom.

– Ön a „könnyű” szót használta. És én nagyon jól értem az ön követelését. De először vissza lehet fordítani a vádat és azt lehet mondani: a szellemi komfort az öné. Ön jól elvan a saját hitének melegében, és mindenre van válasza. Ne higgye, hogy könnyű igaz kereszténynek lenni a rohanó idők közepette. Éppen ellenkezőleg: nehezebb, mint más korokban összeegyeztetni az önállóságot, az emberi szabadságot és azt a hitet, ami nekünk kívülről adatott. Összhangba hozni a megismerési vágyunkat, uralkodni a természeten és az értelmünket meghaladó isteni gondviselésbe vetett szükségszerű bizalmunkon. Nehezebb, mint még soha nem volt, professzor úr, összeegyeztetni az emberi várost – amit mi építünk álmaink szerint, a saját ideálunk szerint – és az Isten városát, amit megpróbálunk elképzelni, de amely, számunkra lényegében ismeretlen marad. Valamennyien jól tudjuk, hogy illúzióink mindenhatók. Hogy a tévedésnek nagyobb az ereje, mint a valóságnak. Ehhez nem kell pszichológusnak lenni. De a túlvilág talán bennünk van. Ezt el kell fogadnia. Mindenekelőtt bennünk.

Lenszkij érzékelhető nyugtalansággal kérdezi tőle:

– Hogy mondhatja azt, hogy én tévedésben vagyok?

– Soha senki sem látta Istent – válaszolja az idős pap. Ismétlem: Őt mindenekelőtt saját magunkban kell megtalálnunk.

Ekkor a professzor felesége közbeszól:

– Nem mindent értek abból, amit itt neked mondanak, de nekem úgy tűnik, hogy igazuk van. Hallgass rájuk.

– Nem tehetem. Ha rájuk hallgatok, el vagyok veszve. Az életemnek többé nem lesz értelme.

Lenszkijné lányukra, Szonjára mutatva kérdezi:

– Mi talán nem vagyunk részei az életednek?

Olga új ötlettel áll elő:

– Ön arra fog bennünket kényszeríteni, hogy bűnt elkövessünk el az irgalmas szeretet ellen. Egy olyan cselekedetet, amit az ön Istene helytelenít. Ön arra készítet bennünket, hogy bűnt kövessünk el? Ugye így van?

Minden tekintet Lenszkijre szegeződik, aki egy szót sem szól. Szergij atya veszi át a szót:

– Ő inkább hallgat, úgy, mint ahogy Krisztus tette Pilátus előtt.

– Egy napon már nem fog többé hinni Istenben – mondja a rendőrbiztos. – Sőt, akkor majd megkérdezi: Hogy is hihettem? Hogy lehettem olyan ostoba?

De ekkor Lenszkij nyomatékosan kijelenti:

– Mióta megkaptam az önök idézését, tudom, hogy eljött az én tanúságtételem napja. Az a nap, amikor Istennek szüksége van rám, ez pedig a mai nap. Nincs jogom arra, hogy csalódást okozzak neki.

A felesége odahajol hozzá:

– Alekszandr, megijesztesz, könyörögve kérlek, a helyzet komollyá vált, gyere haza velünk.

– Hallgasson a feleségére – mondja a rendőrbiztos. – Önnek nem lehet mindnyájunkkal szemben igaza.

Lenszkij hirtelen felegyenesedve kiáltja:

– Hagyják abba! Hallgassanak el! Mit akarnak? Valóban örületbe akarnak kergetni? Még papokat is hívtak ide, meg orvosokat. Azok hol vannak? Ők is a szomszéd helyiségben várakoznak egy tévéképernyő előtt?

Ujjával a helyiség mennyezetére rögzített kamerára mutat. Körülötte néma csend. Ez a csönd – úgy látszik – mintha azt jelezné: a lényegre tapintott.

A titkárnő ceruzája végével megérinti a rendőrbiztos karját. A nő tekintetével kérdezi, hogy ezt is kell-e jegyzetelnie. A biztos nemet int.

Rövid szünet után Lenszkij egyikről a másikra tekintgetve, nagyon indulatosan újra beszélni kezd:

– Önök nem találják úgy, hogy túl sok a ridegség a világban? Hogy elég az elszigeteltségből? Hogy elég a középserűségből? A Föld napról napra zsugorodik. Belevész egy csillagóceánba, ahol én semmi sem vagyok. És önök sem. Akkor miért utasítsak el egy nyitott ajtót? A végtelenség egy esélyét? Miért? Kit fenyegettem én meg? Kinek okoztam fájdalmat? Miért kell még szorosabbra zárni a doboz tetejét, ahol már fuldoklunk? Nincs az a tudomány, nincs az a technika, nincs az a kifejezés, nincs az a költészet, amely képes volna elérni oly messzire, mint az én hitem. Neki vannak a legszélesebb szárnyai! Azok messzire visznek el innen engem, messze az önök dossziéitól, az önök lapjaitól, az önök készülékeitől...

S egy szempillantás alatt a rendőrbiztos és a pszichológusnő íróasztala felé iramodik. Hatalmas mozdulatokkal lesöpri onnan a papírlapokat, a különböző tárgyakat, s közben kiabálja:

– Rajta! Vágják hozzám ezeket! Mire várnak? Dobják ki az összeset! Semmit sem érnek!!

Az egyenruhás rendőr néhány gyors lépéssel odalép hozzá és megragadja. Lenszkij néhány pillanattal ellenáll.

A biztos gyorsan megkerüli az íróasztalát és fegyveres segítséget nyújt a rendőrnek.

Megfékezik Lenszkijt, aki hirtelen teljesen felhagy az ellenállással:

– Kérem, bocsássanak meg!

A rendőr tekintetet vált a biztossal, aki elengedi Lenszkij karját.

A professzor rögtön visszaül a helyére és egy pillanatra lehajtja a fejét.

A titkárnő összeszedi a szétszórt dokumentumokat és megpróbál rendet rakni.

Az idős pap egyik kezét a professzor vállára téve mondja:

– Szedje össze magát!

Lenszkij csendben marad.

A rendőrbiztos hozzá fordul:

– Hinni nem tilos, ellenkezőleg. De látja, hová viszi az önt?

– Már jobban vagyok – mondja a professzor.

– Tudja – jegyzi meg Platna –, igazán kis dolgot kérünk öntől. Őrizze meg a szívében azt, amit akar, de többé ne mondja, hogy hisz Istenben!

A misszálé felé mutatva még hozzát teszi:

– Mondjon le ezekről a limlomokról.

Lenszkij mintha a támogatását szeretné kérni, az öreg pap felé fordul. Szergij atya azt mondja neki:

– Az emberek között kell élni, professzor úr. Amikor csak lehet, el kell fogadni tőlük, amit kérnek.

Lenszkij a fejét csóválja:

– Nem tehetem.

– Miért?

– Isten legkisebb részét sem tagadhatom meg.

– De Isten – mondja neki Szergij atya –, Isten nem ez. Ön nekünk a hajdan élt emberek által megrajzolt fantáziaképekről beszél.

– Igen, de ez az én utam. Én mást nem ismerek. Eme út mentén haladok előre, ahol fények ragyogják be a lépteimet. Ha letérek erről az útról, elvesztem. Isten elhagy engem.

Ekkor Olga nekihevíülve fölemelkedik és megkopogtatja az asztalt:

– De az imént nem végzett már Istennel? Az üdvösséggel, meg az örök élettel? Ezzel a sok ósdi ostobasággal? S lényegében ön is tudja, hogy mindez hülyeség! Nem találja úgy, hogy mondanía kellene valamit? De ön nem tud egyebet, csak ostobán ismételtetni: hiszek, hiszek! Nyissa már ki a szemét, professzor! Ön itt van a Földön, és itt kell élnie és itt kell meghalnia is, mint ahogy nekünk is.

Lenszkij halkán válaszolja:

– Nem. Nem teljesen úgy, ahogy önöknek.

– Hanem?

– Ha a meghalás halál volna, semmi értelmét sem látnám az életnek. De az örök élet megígértetett nekem. Ez az, ami felé haladok. Isten angyalai kísérik engem, ők irányítják a lépteimet a sötétségben, és nekem időnként úgy tűnik, mintha egy könyved kéz vezetne utamon.

– Ön köztünk van még? – kérdi a pszichológusnő. Méltányolná végre, hogy mi nem tudjuk elfogadni ezt a nyelvezetet?

Úgy tűnik, a professzor nem értette meg az Olga által mondottakat:

– Az én halálom nem olyan, mint az öné.

– Mondja meg nekem a különbséget!

– Mindaz, amit ön remélhet, az az, hogy bölcsen haljon meg. Én, én tudom, hogy boldogan halok majd meg.

Úgy tűnik, a rendőrbiztos is segíteni akar neki:

– Utoljára még jöjjön vissza a Földre és nyissa ki a szemét!

– Az én szemeim sokkal nyitottabbak, mint az önéi.

– A mi földünk egészen kicsi, de ez mindenünk, amink van. Ez minden, ami érdekel bennünket. Itt kell dolgoznunk.

– Ön korszakot tévesztett – teszi hozzá Olga. – Ébredjen fel!

A rendőrbiztos ajánlatot tesz neki:

– Akar tíz percet, hogy egy kicsit elgondolkozzon?

A professzor nem válaszol. Olga még egyszer, szinte könyörögve kéri:

– Professzor úr, utoljára kérem, mentse meg magát!

23

Ekkor Lenszkij professzor lecsúszik a székéről és térdre hull a padlón.

Lassan, halk, nyugodt hangon, félig lehunytt szemekkel mondja:

– Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtettségében. És Jézus Krisztusban, az Ő egyszülött fiában, a mi megváltónkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt; megfeszítették, meghalt és eltemették. Alászállt a poklokra... Harmadnapon feltámadt a halottak közül; fölment a mennybe... Ott ül a mindenható Atyaisten jobbján; onnan jön el ítélni élőket és holtakat. Hiszek Szentlélekben. Hiszem a Katolikus Anyaszentegyházat...

Nyugodt arccal és összeszedetten folytatja a credóját:

– ... a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet. Amen.

A többiek mozdulatlanul nézik.

Aztán elhallgat. Hosszú csend áll be.

Ekkor két fehér árnylány lép be a helyiségbe. Orvosok.

A professzor nem fordul hátra. Csendben imádkozik.

A felesége közeledik felé. Beszélni akar hozzá, de nem képes rá. A rendőrbiztos egyik kezével megfogja az asszonyt, aki ellenkezés nélkül hagyja, hogy eltereljék.

Amikor az egyik orvos a professzor vállára teszi a kezét, Lenszkij könnyedén felugrik, de nem védekezik. Gyorsan keresztet vet és feláll. A fehér köpenyes férfiak körbeveszik és a hátsó ajtóig vezetik. A professzor engedelmeskedik. Kimegy.

A rendőrbiztos a professzor feleségéhez fordulva:

– Most önök is hazamehetnek. Rendszeresen tájékoztatjuk majd.

– Köszönöm...

Az asszony kislányát vezetve kimegy. A biztos kérésére a rendőr kikíséri őket.

Az idős pap kérdezi a rendőrbiztostól:

– Ránk már többé nincs szüksége?

– Nincs.

Szergij atya mielőtt kimegy, feltesz egy utolsó kérdést:

– Miért okoz magának ennyi vesződséget? Nem volna jobb hagyni őket, higgyenek, amit akarnak?

– Erről nem mi határozunk – rövidre zárva mondja a rendőrbiztos.

A két pap meghajol, majd szó nélkül távozik. Amikor már a küszöbön vannak, a biztos megkérdezi:

– Akarnak egy kocsit, ami visszaviszi önöket?

– Köszönjük – válaszolja szárazon, szinte már keményen Szergij atya. – Gyalog megyünk vissza.

A titkárnő befejezi a Lenszkij által felforgatott iratok és tárgyak rendezését.

A pszichológusnő felveszi a kabátját és a gyapjúsálját.

A rendőrbiztos is felveszi a kabátját. A titkárnő által összeszedett iratok között meglát egy lapot, amin Lenszkij neve és fényképe látható.

A biztos egy pillanatig a professzor arcára mered.

A pszichológusnő megszólal:

– Remélem, ki fogják gyógyítani.

– Általában kigyógyítják őket.

A biztos becsukja a dossziét.

A titkárnő, aki tovább rendezget, a jegyzetelésére mutatva kérdezi:

– Akarja, hogy holnap ezt az egészet legépeljem?

A rendőrbiztos és a pszichológusnő összenéznek, majd a biztos válaszolja:

– Nem, ne fáradjon! De őrizze meg, sosem lehet tudni!

A pszichológusnő és a rendőrbiztos egymás mellett indulnak az ajtó felé. Olga kérdezi:

– De a fiad betegsége nem komoly?

– Nem, az orvos szerint nem.

– Öleld meg a helyemben is!

– Rendben.

A biztos a küszöbről visszafordulva figyelmezteti a titkárnőt:

– Ugye, nem felejt eloltani a lámpát?

– Nem fogom elfelejteni.

– A holnapi viszontlátásra.

– Viszontlátásra holnap!

A titkárnő egyedül marad. Mindjárt végez a rendrakással.

A rendőrbiztos íróasztalán ott maradt az imakönyv és a rózsafüzér. A nő egy pillanatra kinyitja a misszálét.

Ujjai közt előtűnnek a régi, kopottas, jámbor színes képek, amelyeket a lapok közé csúsztattak. Kíváncsian, valamiféle bizonytalan félelemmel nézi azokat.

Aztán bezárja a könyvet és a rózsafüzérrel együtt beteszi egy fiókba.

Gyorsan összeszedi a ruháit és mielőtt kimegy, még egy pillantást vet a helyiségre, majd eloltja a villanyt.*

Vége

* A novella alapján elkészült *Credo* című filmet Jacques Deray rendezte, bemutatta az Antenne 2 1983. január 26-án. Magyarországon a Gloria TV 2017. szeptember 23-án tűzte műsorára.